

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Concept Advies gebruik van PBM buiten de zorg

22 januari 2021

Auteurs: [5.1.2e], [5.1.2e], [5.1.2e], [5.1.2e], [5.1.2e], [5.1.2e].

RIVM

A. van Leeuwenhoeklaan 9

3721 MA Bilthoven

Postbus 1

3720 BA Bilthoven

www.rivm.nl

T 030 274 70 00

info@rivm.nl

A. Vraagstelling

Ziet u op basis van de laatste ontwikkelingen en wetenschappelijke inzichten reden om de huidige uitgangspunten voor het gebruik van niet-medische mondneusmaskers in het onderwijs (t.b.v. de noodopvang) en het vervoer van kwetsbare kinderen naar school/opvang aan te passen?

B. Conclusies

1. Het huidige geldende advies in Nederland om geen mondneusmaskers op scholen te adviseren is mede gebaseerd op de aanname dat kinderen minder besmettelijk zijn dan volwassenen. Omdat voor de kerstvakantie is gezien dat de besmettingen, vooral bij oudere kinderen hoog was, heeft het OMT recent geadviseerd dat leerlingen in het voortgezet onderwijs zoveel mogelijk 1,5 m afstand tot elkaar moeten houden.
2. Recent (op 21 januari) is het generiek kader voor kinderopvang en scholen opgesteld. De aanpassingen hierin van adviezen rondom niet-medische mondneusmaskers betreffen de mogelijkheid voor leraren in het PO om tijdens de les een niet medisch mondmasker of faceshield te dragen en zijn nog niet geïmplementeerd.
3. De huidige inzichten over transmissie op scholen laten zien dat transmissie op scholen voorafgaand aan de lockdown meer voorkomt, als afspiegeling van de verhoogde incidentie in het algemeen en vaker op voortgezet onderwijs dan in het primair onderwijs. We zien dat kinderen vooral in kleine groepjes onderling besmet raken. Dit geldt ook voor leraren onderling. Het percentage positief geteste leraren ligt lager dan bij andere volwassenen.
4. Het is nu nog niet duidelijk welke rol kinderen spelen in de overdracht van de variantvirussen. Dit onderzoek is nog niet afgerond.
5. Internationaal wordt er geadviseerd om medewerkers in situaties waar geen afstand kan worden gehouden, en er een hoge incidentie is, een niet-medisch mondneusmasker te laten dragen. Voor kinderen tussen 5 en 12 jaar moet een goede afweging worden gemaakt tussen de voor- en nadelen van maskergebruik door deze leeftijdsgroep (de mate van transmissie in de samenleving, de meest recente data en het meest recente bewijs over het risico van infectie en transmissie in deze leeftijdsgroep, de sociale en culturele aspecten, zoals geloof en sociale normen, de vaardigheid van het kind om een mondneusmasker

op de juiste manier te gebruiken en de aanwezigheid van supervisie door een volwassene, de potentiële impact van het mondneusmasker op leren en op psychosociale ontwikkeling, en additionele specifieke overwegingen voor specifieke settings zoals sportactiviteiten en kinderen met ziektes of beperkingen).

6. Uit onderzoek van de ECDC blijkt dat 9 van de 17 Europese landen die meededen niet-medische mondneusmaskers gebruiken op school voor kinderen van 12 jaar en ouder. Er is in dit onderzoek geen informatie beschikbaar over het dragen van niet-medische mondneusmaskers in de kinderopvang of het primair onderwijs.

7.

C. Advies

1. Op dit moment is onvoldoende bekend of de variant virussen tot additionele risico's op infectie op scholen leiden en tot die tijd kunnen de huidige aanbevelingen gehandhaafd blijven. Afhankelijk van de ontwikkelingen rond de variant virussen kan het advies voor het gebruik van niet-medische mondneusmaskers zo nodig aangepast worden.
2. Ook het advies over het gebruik van mondneusmaskers bij het vervoer van kwetsbare kinderen naar school/opvang kan gehandhaafd blijven.
3. Volwassen medewerkers kunnen overwegen om een niet-medisch mondneusmasker te dragen in situaties op school of in de klas waar de 1,5 meter afstand tussen elkaar niet gehouden wordt of kan worden.
4. In zowel de hogere groepen in het PO, als in het gehele VO kan een leerkracht **overwegen** om een niet-medische mondneusmasker of een face-shield te dragen voor de klas. Hiermee wordt het advies in het generiek kader scholen bekrachtigd en verder uitgebreid naar het VO.

D. Huidige adviezen

Gebruik mondneusmaskers in het basisonderwijs en speciaal (basis)onderwijs

Het dragen van niet-medische mondneusmaskers is **niet** geadviseerd in de kinderopvang en het primair onderwijs, het speciaal basisonderwijs en het speciaal onderwijs.

Gebruik mondneusmaskers in het voortgezet onderwijs

De [Rijksoverheid](#) heeft een verplichting ingesteld voor het gebruik van niet-medische mondneusmaskers in openbare en overdekte ruimten, zoals het onderwijs. Dit houdt in:

- Zie [Rijksoverheid](#) voor alle regels rondom niet-medische mondneusmaskers in het voortgezet (speciaal) onderwijs.
- Leerlingen en medewerkers dragen binnen de school een niet-medisch mondneusmasker, behalve tijdens de les.
- Het niet-medisch mondneusmasker hoeft niet te worden gedragen tijdens de les, als leerlingen een vaste sta- of zitplaats hebben. Ook de docent hoeft geen mondneusmasker op tijdens de les.

- Gym, zang, toneel, dans en bepaalde vormen van praktijkonderwijs zijn uitgezonderd van de mondkapjesplicht. Zie voor de huidige maatregelen rondom zang, dans en toneel [Rijksoverheid](#).
- Voor personeel geldt dat zij ook gebruik mogen maken van een gezichtsscherm (face-shield) in plaats van een niet-medisch mondneusmasker. Dit geldt niet voor de leerlingen.
- Voor leerlingen die geen mondneusmasker kunnen dragen vanwege een beperking of ziekte geldt een uitzondering, zie [Rijksoverheid](#).
- Bij beroepsgerichte vakken in het vmbo en de praktijkvakken in het praktijkonderwijs wordt een niet-medisch mondneusmasker dringend geadviseerd in de les. Dit geldt voor specifieke lessituaties waar de 1,5 meter afstand tussen leerling en onderwijspersoneel niet te waarborgen is. Dit geldt alleen als het mondkapje de veiligheid van de lessen niet in gevaar brengt.

Generiek kader onderwijs

5. De aanbevelingen in het Generiek kader (21 januari) kinderopvang en scholen zijn gericht om de kans op transmissie zo klein mogelijk te houden. De aanbevelingen zijn nog niet geïmplementeerd.
6. In het kader is naast de huidige regels rondom het dragen van niet-medische mondneusmasker een overweging voor leerkrachten in het PO opgenomen: voor hogere klassen in het basisonderwijs kan de leerkracht overwegen een niet-medisch mondneusmasker of een face-shield te dragen voor de klas. Dit mag de kwaliteit van het geven van onderwijs niet in de weg staan. Indien het noodzakelijk is dat ouders/verzorgers toch in de opvang of school komen, dragen zij een niet-medisch mondneusmasker.

Gebruik mondneusmaskers bij het vervoer van kwetsbare kinderen naar school/opvang

Op dit moment zijn in het groepsvervoer van (kwetsbare) kinderen de regels die gelden in het openbaar vervoer van toepassing. Dat betekent dat geen afstandscriterium wordt gehanteerd en dat leerlingen van 13 jaar en ouder een niet-medisch mondneusmasker dragen. Gebruik van niet-medisch mondneusmasker bij jongere kinderen wordt niet geadviseerd. Andere maatregelen bij groepsvervoer van kinderen zouden, wanneer deze afwijken van de regels in het openbaar vervoer, moeten aansluiten bij maatregelen op scholen en dagbesteding. Wanneer die maatregelen veranderen moet overwogen worden ook de maatregelen bij het groepsvervoer aan te passen.

E. Overwegingen

De huidige epidemiologische omstandigheden m.b.t. scholen, de nieuwe variant en kinderen

Ondanks dat kinderen van 0 t/m 17 jaar oud 20,7% van de bevolking uitmaken, vertegenwoordigen zij een lager aandeel in de positief gemelde personen. Ook blijkt de overdracht van het virus vooral plaats te vinden

tussen mensen van ongeveer dezelfde leeftijd, en minder tussen ouders en kinderen (van alle leeftijden).

Internationale onderzoeken geven aan dat transmissie door kinderen in de basisschoolleeftijd lager is dan door middelbare scholieren. Het aantal besmettingen met SARS-CoV-2 in Nederland is hoog en dat zorgde ervoor dat het aantal besmettingen op scholen tot aan de kerstvakantie ook toenam. Zowel bij kinderen als leraren. Met name bij oudere kinderen in het middelbaar onderwijs zien we in die periode een snelle stijging. We zien clusters die op school en buiten school ontstaan. Dit gebeurt vooral bij kinderen die onderling veel contact hebben. We zien dat kinderen vooral in kleine groepjes onderling besmet raken. Dit geldt ook voor leraren onderling. Medewerkers in het middelbaar- en hoger onderwijs zijn iets vaker onderdeel van een cluster dan medewerkers in het basisonderwijs en kinderopvang. Vanaf 31 augustus 2020 tot en met 10 januari 2021 zijn ruim 390.000 mensen die werkzaam zijn in het onderwijs of kinderopvang getest. Van deze testen was 9% positief. Dit percentage is lager dan het totaal van 14% bij de ruim 3,7 miljoen volwassenen getest in de teststraten in deze periode.

Ander [Internationaal onderzoek](#) toont aan dat, in verhouding tot volwassenen, basisschoolleerlingen waarschijnlijk minder vaak een besmetting oplopen met de Britse variant en er minder ziek van worden dan volwassenen. Dat is niet anders dan bij de andere virusvarianten die tot nu toe in Nederland voorkomen. De vraag of basisschoolkinderen de variantvirussen ook minder vaak overdragen dan volwassenen, zoals dat wel het geval is bij het 'oude' type, is nog niet te beantwoorden. In welke mate verspreiding van de Britse variant plaatsvindt en in hoeverre kinderen daarbij een rol spelen, wordt op dit moment ook onderzocht in het grootschalig onderzoek in Lansingerland. Dat onderzoek werd gestart nadat de Britse variant bij een uitbraak op een basisschool gevonden werd.

Internationale adviezen

De ECDC verwijst met name naar onderstaande WHO-document, maar noemt wel dat bij de beslissing om mondneusmaskers in de publieke ruimte te gebruiken de overweging dat mondneusmaskers communicatie kunnen bemoeilijken, zeker bij mensen met slechthorendheid of bij educatieve activiteiten op scholen. Uit onderzoek van de ECDC blijkt dat 9 van de 17 Europese landen die meededen mondneusmaskers gebruiken op school voor kinderen van 12 jaar en ouder. Er is in dit onderzoek geen informatie beschikbaar over het dragen van niet-medische mondneusmaskers in de kinderopvang of het primair onderwijs.

De WHO heeft in een advies voor de maatregelen op scholen de criteria genoemd voor het gebruik van maskers op scholen:

- Kinderen met ernstige cognitieve of respiratoire beperkingen die moeite hebben met het dragen van een mondneusmasker moeten in geen geval verplicht worden om een mondneusmasker te dragen.
- Kinderen van 5 jaar en jonger zouden geen mondneusmasker moeten dragen.

- Kinderen tussen 6 en 11 jaar kunnen een mondneusmasker dragen waarbij er een inschatting moet worden gemaakt op basis van de volgende factoren:
 - De mate van transmissie in de samenleving, en de meest recente data en het meest recente bewijs over het risico van infectie en transmissie in deze leeftijdsgroep.
 - Sociale en culturele aspecten, zoals geloof en sociale normen.
 - De vaardigheid van het kind om een mondneusmasker op de juiste manier te gebruiken en de aanwezigheid van supervisie door een volwassene.
 - De potentiële impact van het mondneusmasker op leren en op psychosociale ontwikkeling.
 - Additionele specifieke overwegingen voor specifieke settings zoals sportactiviteiten en kinderen met ziektes of beperkingen.
- Kinderen en adolescenten vanaf 12 jaar zouden de nationale regels voor het gebruik van mondneusmaskers voor volwassenen moeten volgen.
- Daarnaast geeft de WHO ook aan dat docenten en ander personeel kunnen worden verplicht om een mondneusmasker te dragen als er geen afstand kan worden gehouden van anderen of als er wijdverspreide transmissie is in de samenleving.
- Alles moet in het werk worden gesteld om ervoor te zorgen dat het gebruik van een mondneusmasker niet het leren verstoort.
- Kinderen zouden niet toegang tot onderwijs geweigerd moeten worden als zij een mondneusmasker dragen of geen mondneusmasker dragen uit schaarste.
- Het dragen van mondneusmaskers door kinderen en adolescenten moet onderdeel zijn van een groter pakket van maatregelen om transmissie van COVID-19 te voorkomen.

Als een mondneusmasker niet kan worden gedragen en er geen fysieke afstand kan worden gehouden, geeft de WHO als optie om een kind een face-shield te laten dragen. Hierbij zijn de volgende punten van toepassing:

- Face-shields zijn een incomplete fysieke barrière en hebben niet de filtratielagen van een mondneusmasker.
- Een face-shield moet het hele gezicht bedekken en tot onder de kin komen
- Herbruikbare face-shields moeten goed worden schoongemaakt of gedesinfecteerd na gebruik.
- Het aanhouden van fysieke afstand wordt nog steeds geadviseerd, samen met handhygiëne en nies- en hoesthygiëne.
- Voorzichtigheid is geboden als kinderen face-shields opzetten, dragen en afzetten.

Referenties

ECDC (24 september). Guidelines for the implementation of non-pharmaceutical interventions against COVID-19.

WHO (14 september 2020). Considerations for school-related public health measures in the context of COVID-19. Annex to Considerations in adjusting public health and social measures in the context of COVID-19.

WHO (21 augustus 2020). Advice on the use of masks for children in the community in the context of COVID-19. Annex to Advice on the use of masks in the context COVID-19.